

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії

проф. Олександр Б. Зінодій

«25» квітня

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

«ІСТОРІЯ»

ОС магістр

на основі ОС бакалавр, магістр, ОКР спеціаліст (НРК 6, НРК7)

Освітня програма: Історія та археологія

Спеціальність 032 Історія та археологія

(денна та заочна форми навчання)

Умань - 2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Історія України охоплює віхи історичного шляху українського народу, який упродовж багатьох віків свого розвитку зробив значний внесок у світову цивілізацію і є складовою частиною всесвітньої історії. В останнє десятиріччя з'явилося чимало монографічних досліджень, навчальної літератури, наукових статей з різних проблем історії України, всесвітньої історії, які переважно об'єктивно висвітлюють процес історичного розвитку населення України та інших країн світу, увиразнюють самобутність народів, підтверджують безперервність державницьких процесів. Окремі положення історії продовжують залишатися дискусійними, змінюється перевага в позитивних і негативних оцінках діячів – і на все це необхідно звернути увагу в процесі вивчення курсу історії. У підручниках з історії різні події висвітлюються з різним ступенем повноти, окремі з них подаються у схемах для звичайного запам'ятовування, а окремі огортаються ореолом героїки. До того ж, джерельна база як української так і всесвітньої історії дотепер є неповною і ще тривалий час буде розширюватись. Чимало нововиявлених і опублікованих останнім часом документів суперечать усталеним оцінкам і стереотипам. Тому майбутніх вчителів чи науковців доцільно націлювати на найголовніші, найінформативніші і найбільш об'єктивні наукові праці аби не засмічувати пам'ять, аби під час навчання здобувачі вищої освіти набули здатності до самостійного вивчення документів, найновіших публікацій і аби в студентські роки майбутні фахівці не пливли в потоці інформації, а виносили з нього найсуттєвіше і заклали надійний фундамент своєї майбутньої професійної діяльності.

Метою курсу є виклад історії українського народу та народів світу, елементів їх державності, тобто вивчення процесу політичного, соціально-економічного і культурного розвитку з найдавніших часів і до сьогодення; прищеплення молоді здатності оволодіти сучасними методами історичного пізнання, історичним термінологічно-понятійним апаратом; зрозуміти сутність, природу та генезис історичних явищ, вміти здійснювати їх аналіз та узагальнення, з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки історичних подій і процесів; об'єктивно, виважено оцінювати роль народних мас, суспільних груп, громадських організацій та політичних партій, особи в історичному процесі, подіях і явищах світової історії; знати основні праці вітчизняних і зарубіжних істориків, присвячені дослідженню актуальних проблем історії України та всесвітньої історії; опанувати новітні історичні концепції, володіти елементами наукового підходу до історії, набути навичок критичного осмислення документів і роботи з першоджерелами; принципово важливе значення в межах опанування курсу має формування у молоді громадянської позиції та патріотизму, історичної свідомості.

У процесі вивчення курсу основну увагу важливо приділити осмисленню та аналізу таких теоретичних та конкретно-історичних проблем:

- призначення і зміст гуманітарних наук, місце історії в системі гуманітарного знання, природу людського суспільства і роль особи в його функціонуванні;
- типи і форми культури, її роль в житті суспільства, місце української культури в структурі європейської і світової культури;
- основні віхи світової історії в цілому та конкретну історію окремих країн,

регіонів і народів;

– значення історії України в загальноєвропейському та світовому історичному процесі;

– сутність європейського антропогенезу і процесу формування українського народу;

– етапи становлення і розвитку історії як науки, її основні напрями і школи, вітчизняні та зарубіжні історіографічні концепції;

– закономірності та особливості розвитку первісного суспільства;

– історичні передумови виникнення та основні етапи становлення перших держав, їх соціально-економічний розвиток та політичний устрій;

– історичні передумови виникнення держави у східних слов'ян;

– особливості перебування українських земель у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої; суспільно-політична організація запорозького козацтва; причини, рушійні сили, хронологічні межі, періодизація Української національної революції XVII ст., її місце і роль у вітчизняній та європейській історії;

– особливості розвитку країн світу в епоху Середньовіччя та Нового часу;

– соціально-економічне та суспільно-політичне становище українських земель у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій, розвиток національно-визвольного руху; створення перших українських політичних партій і організацій;

– основні тенденції соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку України та країн світу на початку XX ст.; стратегія і тактика українських та неукраїнських партій у визвольному русі; історичне значення Української революції 1917- 1921 рр.;

– особливості соціально-економічного та суспільно-політичного життя України та країн світу у міжвоєнний період, суперечливий характер народногосподарських досягнень радянської України, формування тоталітарного режиму;

– міжнародні відносини в міжвоєнний період та формування двох вогнищ війни;

– світ у період Другої світової війни;

– українське питання в політиці європейських держав напередодні та на початку Другої світової війни; боротьба з окупаційним режимом підпільних організацій, партизанських з'єднань, збройних формувань ОУН-УПА; перемога над нацизмом; ціна перемоги;

– сутність, особливості та наслідки соціально-економічних та суспільно-політичних процесів в УРСР та країнах світу в післявоєнний період;

– Україна в умовах деєсталінізації, поглиблення системної кризи радянського ладу, проголошеного курсу перебудови;

– особливості міжнародних відносин в другій половині XX – на початку XXI ст.;

– успіхи і труднощі в становленні української державності; основні тенденції розвитку соціально-економічної та суспільно-політичної сфери українського суспільства; стратегічні орієнтири поступу України в XXI ст.;

– боротьба українського народу проти агресії росії.

– світ на межі тисячоліть; глобальні проблеми людства.

Завдання вивчення курсу зводяться до набуття вступниками комплексу знань і умінь з історії України та всесвітньої історії з метою їх практичного використання у професійній діяльності. Вступники мають засвоїти сутність основних процесів, явищ і фактів української та всесвітньої історії, проблем етногенезу українського народу. Вступники повинні знати витoki становлення та розвитку української державності, процесу формування держав в країнах світу; набути знань про особливості соціально-економічних та політичних процесів в Україні та світі. Обов'язковими мають бути знання культурологічних проблем української та всесвітньої історії, взаємовпливів культур. В системі набутих знань мають бути проблеми місця історичних особистостей в суспільстві та їх впливу на перебіг історичних процесів. Обов'язковим є знання концептуальних підходів вітчизняної та зарубіжної історіографії. Оволодіння такими знаннями дасть можливість сформулювати такі уміння: володіти та безпроблемно використовувати методи історичних досліджень; вільно оперувати категоріально-понятійним апаратом історії; всебічно розкривати суть та закономірності історичних явищ, розпізнавати їх ознаки, виокремлювати частини, стимулюючі та гальмуючі чинники, аналізувати і розуміти причини та наслідки; бачити та розуміти зв'язки між історичними подіями; формулювати об'єктивну оцінку історичним явищам та діячам; працювати з історичними документами.

Критерії оцінювання знань і вмінь вступників

<i>Рівень</i>		<i>Бали</i>	<i>Характеристика усних відповідей</i>
Не склав		0 – 99	Вступник називає окремі історичні факти та об'єкти.
Склав	Початковий	100	Вступник називає окремі історичні факти та об'єкти й за допомогою екзаменатора знаходить відмінності та спільні риси між ними.
		101 – 109	Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про історичні факти та явища; з допомогою екзаменатора знаходить їх відмінності.
		110 – 119	Вступник відтворює частину навчального матеріалу, самостійно називає окремі історичні поняття.
	Середній	120 – 129	Вступник за допомогою екзаменатора відтворює основний навчальний матеріал. Називає факти, події та здатний аналізувати їх закономірності.
	Середній	130 – 139	Вступник відтворює основний навчальний матеріал, здатний описувати історичні об'єкти чи явища за типовим планом, допускаючи помилки.
		140 – 149	Вступник виявляє знання і розуміння основних закономірностей історичного процесу, відтворює навчальний матеріал з незначними порушеннями послідовності характеристик історичних фактів та явищ. На середньому рівні володіє історичною термінологією. Разом з тим, вступник виявляє в процесі викладу недостатнє оволодіння методом порівняльно-історичного аналізу (мінус 2 бали); не дає характеристики типологічних особливостей, рис та ознак історичних закономірностей (мінус 2 бали); не

		висвітлює власний підхід, не розкриває авторське бачення історичних проблем (мінус 2 бали).
Достатній	150 – 159	Вступник у цілому правильно відтворює навчальний матеріал і має достатні історичні знання для вирішення нескладних завдань. Має чіткі уявлення про суспільні явища. Володіє незначним історіографічним та джерельним матеріалом.
	160 – 169	Вступник відтворює основні історичні поняття, встановлює найсуттєвіші зв'язки і залежності між суспільними процесами та явищами. Логічно відтворює засвоєний матеріал, допускаючи певні неточності. Застосовує здобуті знання на практиці. Володіє обов'язковою історичною термінологією. Користується науковою термінологією, аргументує свої твердження та висновки.
	170 – 179	Вступник добре володіє навчальним історичним матеріалом, вміє його аналізувати; має чіткі уявлення про компоненти суспільної структури, пояснює їх причинно-наслідкові зв'язки. Добре володіє історіографічним та джерельним матеріалом. При викладі матеріалу оперує окремими дефініціями та фаховими термінами.
Високий	180 – 189	Вступник усвідомлює сучасну історичну картину світу, здійснює оцінку суспільних процесів та явищ, передбачених програмою; розуміє прикладний характер історичних знань, дає розгорнуту відповідь та робить узагальнені висновки; вільно відбирає і узагальнює необхідну історичну інформацію, оперує більшістю історичних понять; використовує різні історичні джерела, вільно володіє історичними знаннями, користується методами наукового аналізу суспільних явищ і процесів, характеризує їх риси та форми виявлення. Висловлює та аргументує своє ставлення до альтернативних поглядів на більшість поставлених питань.
	190 – 200	Вступник володіє ґрунтовними історичними знаннями, використовує міжпредметні зв'язки, висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення; самостійно аналізує суспільні явища, робить відповідні висновки і узагальнення; здатний розв'язувати проблемні завдання; вільно володіє історичними фактами та творчо її використовує. Здатен передбачати, прогнозувати і розв'язувати проблемні завдання. Всебічно володіє історіографічним та джерельним матеріалом. При викладі матеріалу чітко формулюються дефініції, правильно використовується фахова термінологія.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Питання екзаменаційного білета оцінюються за шкалою від 0 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Історія України

1. Дописемна історія України (Кам'яний вік. Епоха міді та бронзи. Скіфо-сарматські племена на території сучасної України).
2. Стародавні слов'яни: розселення, господарська діяльність, суспільний лад.
3. Русь-Україна (Київська держава) в період політичної єдності.
4. Русь-Україна (Київська держава) в період удільної роздробленості.
5. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава).
6. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Королівства Польського.
7. Люблінська унія і її вплив на українське суспільство.
8. Походження українського козацтва.
9. Українська національна революція XVII ст.: основні воєнно-політичні події.
10. Гетьман І. Виговський та Гадяцька угода 1658 року. Українсько-московська війна. Конотопська битва.
11. Доба Руїни в історії України.
12. Петро Дорошенко. Спроби об'єднання Лівобережної і Правобережної України.
13. Гетьман І. Мазепа. Полтавська битва.
14. Ліквідація Запорозької Січі та доля Криму.
15. Українські землі у складі Російської імперії в першій половині XIX ст.
16. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.
17. Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.
18. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорщини у другій половині XIX ст.
19. Слов'янське товариство св. Кирила і Мефодія: витоки, діяльність та програмні документи.
20. Вплив імперських реформ 60–70-х рр. на розвиток Наддніпрянської України.
21. Громадівський рух в контексті українського національного відродження.
22. Політизація українського руху наприкінці XIX століття.
23. Культура України другої половини XIX – на початку XX ст.
24. Визвольні змагання українства в 1917–1921 рр. Зимові походи УНР.
25. Україна в роки Першої світової війни.
26. Універсали Центральної Ради. Досвід українського державотворення (1917–1921 рр.).
27. Західноукраїнська Народна Республіка.
28. Українська Держава гетьмана Павла Скоропадського.
29. Утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні.
30. Суцільна колективізація сільського господарства в радянській Україні. Голодомор 1932–1933 рр. – геноцид українського народу.

31. Масові репресії в радянській Україні 1930-х рр.
32. Українські землі у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії у міжвоєнний період.
33. Україна і українці в Другій світовій війні.
34. Рух Опору в Україні.
35. Повоєнна відбудова і розвиток України в 1945 – середині 50-х років.
36. Операції «Вісла» і «Захід».
37. Україна в умовах десталінізації (1956-1964).
38. Культура і духовне життя в Україні наприкінці 1950-х – у першій половині 1960-х років.
39. Дисидентський рух в радянській Україні.
40. Україна на порозі кризи: наростання застійних явищ (1965-1985 рр.).
41. Україна і процес перебудови в СРСР (квітень 1985 – серпень 1991).
42. Суверенізація УРСР. Проголошення незалежності України.
43. Державотворчі процеси в Україні (1991–1994 рр.).
44. Україна в 1994–2005 рр. Конституційний процес. «Помаранчева революція».
45. Україна в 2010–2014 рр. Революція Гідності.
46. Збройна агресія російської федерації проти України.
47. «Історія Русів» та її місце в історіографії історії України.
48. Наукова схема історії України М. Грушевського.
49. Державницький напрям української історіографії.
50. Козацьке літописання в історії та культурі України.

Всесвітня історія

1. Утворення держави та цивілізації в Єгипті.
2. Найдавніші держави Межиріччя. Давній Вавилон.
3. Релігія та культура Давньої Індії.
4. Підкорення Греції Філіпом II і походи Александра Македонського.
5. Культура Давньої Греції.
6. Римська республіка V – I ст. до н.е.
7. Боротьба Риму за панування у Середземномор'ї. Становлення імперії.
8. Велика хартія вольностей та виникнення парламенту в Англії.
9. Імперія Карла Великого та її поділ.
10. Великі географічні відкриття.
11. Реформація в Західній Європі.
12. Держави Західної та Центральної Європи в XVI–XVII ст.
13. Османська імперія і держави Східної Європи в XVII–XVIII ст.
14. Англійська революція XVII ст.
15. Хрестові походи.

16. Священна Римська імперія в середні віки.
17. Італійське Відродження.
18. Індія за правління Великих Моголів.
19. Іран та Індія у XVI–XVIII ст.
20. Японія за сьогунату Токугава.
21. Велика французька революція.
22. Правління Наполеона Бонапарта.
23. Промисловий переворот XVIII – XIX ст.
24. «Весна народів» у країнах Західної та Центральної Європи 1848–1849 рр.
25. Російська імперія у першій половині XIX століття.
26. Громадянська війна у США.
27. Франція в останній третині XIX – на початку XX століття.
28. Німецька імперія в останній третині XIX – на початку XX століття.
29. Велика Британія в останній третині XIX – на початку XX століття.
30. Економічне піднесення США в останній третині XIX – на початку XX століття.
31. Доба «Мейдзі» в Японії.
32. Британське володарювання в Індії.
33. Народи Африки під владою європейських держав.
34. Перша світова війна.
35. Паризька мирна конференція і Версальсько-Вашингтонська система.
36. Встановлення більшовицької диктатури.
37. Сполучені Штати Америки в міжвоєнний період 1918–1939 рр.
38. Велика Британія в міжвоєнний період 1918–1939 рр.
39. Франція в міжвоєнний період 1918–1939 рр.
40. Італія в міжвоєнний період 1918–1939 рр.
41. Німеччина в міжвоєнний період 1918–1939 рр.
42. Іспанія в міжвоєнний період 1918–1939 рр.
43. Світова економічна криза 1929–1933 рр.
44. Причини, характер та хід Другої світової війни.
45. Політичні, економічні та соціальні наслідки Другої світової війни для народів світу.
46. Створення та еволюція ЄС.
47. Міжнародні відносини періоду «холодної війни».
48. Країни Африки в другій половині XX – на початку XXI ст.
49. Крах комунізму в країнах Центрально-Східної Європи.
50. Процеси глобалізації сучасного світу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Історія України

1. Аркуша, К. К. Кондратюк, М. М. Мудрий, О. М. Сухий. Час народів. Історія України ХІХ століття. Львів: Літопис, 2016. 407 с.
1. Бойко О. Д. Історія України : посібник. Київ, 2014. 717 с.
2. Бойко О. Україна в 1985–1991 рр. Основні тенденції суспільно-політичного розвитку. К., 2002.
3. Борисенко В. Й. Курс української історії: 3 найдавніших часів до ХХ століття. Київ, 1996. 616 с.
4. Велика війна 1914-1918 рр. і Україна. У двох книгах. Кн. 1. Історичні нариси. Київ, 2014.
5. Велика війна 1914-1918 рр. і Україна. У двох книгах. Кн. 2: Мовою документів і свідчень. Київ, 2015.
6. Військове будівництво в Україні у ХХ столітті: історичний нарис, події, портрети / За заг. ред. Кузьмука О.І. Київ : Вид. Дім "Ін Юре", 2001.
7. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації, ХІХ - ХХ століття. К., 2000.
8. Грицак Я. Подолати минуле. Глобальна історія України. К., 2022.
9. Грицюк В.М. Військо скіфів (озброєння, організація, війн та воєнне мистецтво): Монографія. Чернівці: Місто, 2009.
10. Грушевський М. С. Історія України. Київ, 1992. 228 с.
11. Гула Р. В. Історія української культури у схемах, таблицях та ілюстраціях. Київ : Каравела, 2022. 179 с.
12. Дорошенко Д. І. Нарис історії України. Львів, 1991. 574 с.
13. Енциклопедія історії України. Т. «Україна-українці», кн. 2. Київ : Наукова думка, 2019. 896 с.
14. Єкельчик С. Українофіли. Світ українських патріотів другої половини ХІХ століття. К., 2010.
15. Жуковський А., Субтельний О. Нарис історії України. Львів, 1992. 230 с.
16. Збройні Сили України. Перші 10 років (1991-2001) / За ред. В.В. Бринцева: Навч. посібник. Київ : НАОУ, 2006.
17. Історична наука: термінологія і понятійний довідник. Навч. посібник / В. Литвин, В. Гусев, А. Слюсаренко та ін. К., 2002.
18. Історія війн і воєнного мистецтва / Під ред. В.Б. Толубка. Київ: НАОУ, 2003.
19. Історія військових формувань України: Навч. посібник. Київ: НАОУ, 2005.
20. Історія та культура України: навчальний посібник / Т. В. Кузнець, О. В. Скус, О. В. Лісовська, О. І. Джагунова. Умань, 2023. 196 с.
21. Історія України / За ред. В.А. Смолія. Київ, 1998. 416 с.
22. Історія України: Курс лекцій. Київ, 1991. Кн. 1. 576 с.
23. Історія України: Курс лекцій. Київ, 1992. Кн. 2. 464 с.
24. Історія України: навчальний посібник / В. Ф. Панібудьласка, В. П. Макогон, А. В. Тороп та ін. 2-е вид. Київ, 2010.
25. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. Т. 1. Київ, 2009.
26. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. Т. 2. Київ, 2009.
27. Історія української культури / Уклад.: О. Джагунова, О. Скус, О. Лісовська. Умань : Візаві, 2023. 198 с.

28. Калакура Я.С. Українська історіографія. К., 2012.
29. Кордон М. В. Історія української культури. Львів, 2023. 335 с.
30. Котляр М. Ф. Нариси воєнного мистецтва Давньої Русі. Київ, 2010.
31. Лазарович М. Історія та культура України: підручник. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 731 с.
32. Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців: формування, ідея, боротьба. Тернопіль, 2005.
33. Леп'явко С. Козацькі війни кінця XVI ст. в Україні. Чернігів: Сіверянська думка, 1996.
34. Литвин М. Р., Науменко К. Є. Військова еліта Галичини Львів, 2004.
35. Литвин С. Суд історії: Симон Петлюра і Петлюріана. Київ, 2001.
36. Лободаєв В. Революційна стихія (Вільнокозацький рух в Україні 1917-1918 рр.). Київ, 2010.
37. Макарчук С.А. Джерелознавство історії України. Л., 2008.
2. Мицик Ю. А., Бажан О. Г. Історія України: навчальний посібник. Київ, 2015. 680 с.
38. Мірошніченко М.П. Зародження і розвиток воєнного мистецтва зі стародавніх часів і до початку ХХ століття. Київ : НАОУ, 2000.
39. Нариси історії української революції 1917-1921 років. Кн. 1. Київ, 2011.
40. Нариси історії української революції 1917-1921 років. Кн. 2. Київ, 2012.
41. Новий довідник: Історія України. Київ, 2013. 740 с.
42. Новітня історія України (1900–2000): Підручник / А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. П. Дрожжин та ін. Київ, 2000. 663 с.
43. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Історичні нариси / С. В. Кульчицький (відп. ред.). Київ, 2005.
44. Павленко О. П., Карпенко М. Ф. Будівництво та розвиток Збройних Сил України (1991-2001 рр.): Навч. Посібник. Київ : ВГІ НАОУ, 2002.
45. Павленко О.П., Карпенко М.Ф., Даценко О.М. Військова освіта в Україні (1917-1921 рр.): Навч. посібник. Київ : ВГІ НАОУ, 2001.
46. Пальм Н. Д., Гетало Т. Є. Історія української культури : навчальний посібник. Харків, 2013. 296 с.
47. Полонська-Василенко Н. Історія України: В 2 т. Київ, 1992.
48. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок ХХ ст.). К., 2003.
49. Сабадаш Ю. С. Історія української культури: практикум. Київ, 2022. 137 с.
50. Світлична В. В. Історія України. Каравела, 2022. 407 с.
51. Сергійчук В. І. Нариси з історії України. Київ : Ліра-К, 2022. 659 с.
52. Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція XVII століття (1648 – 1676 рр.). К., 2009.
53. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький. Соціально-політичний портрет: наукове видання. Київ, 2009.
54. Смолій В., Степанков В. Петро Дорошенко. Політичний портрет: наукове видання. Київ, 2011.
55. Старченко Н. Українські світи Речі Посполитої. Історії про історію. К., 2021.
56. Стратегічний оборонний бюлетень України на період до 2015 року (Біла книга України). Київ : Аванпост-прім, 2004.
57. Субтельний О. Україна: історія. Київ, 1991. 510 с.

58. Судіна Т. О. Україна в роки Першої світової війни 1914-1918: Навч. посібник. Київ: ВГІ НАОУ, 2002.
59. Тинченко Я. Українські збройні сили (березень 1917 р. – листопад 1918р., організація, численність, бойові дії). Київ. 2009.
60. Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси. Кн. 1. Київ, 2011.
61. Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси. Кн. 2. Київ, 2011.
62. Україна в ХХ столітті (1900–2000): Зб. документів і матеріалів / Упоряд.: А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. Ю. Король та ін. Київ, 2000. 351 с.
63. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми / За ред. Л. Зашкільняка. Львів, 2004.
64. Українська Повстанська Армія. Історія Нескорених. Львів., 2011.
65. Українське суспільство в 1960–1980-х рр. Історичні нариси: Колективна монографія / Відп. ред. В. Даниленко; Упоряд.: В. Крупина, М. Смольницька. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2021.
66. Українські військові формування: історія та сучасність / За ред. І.С. Печенюка: Навч. посібник. Київ : НАОУ, НДЦ ГП ЗСУ, 2007.
67. Шандра В., Аркуша О. Україна в ХІХ столітті: доба модернізації / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Академперіодика, 2022.
68. Шейко В. М. Історія української культури. К.: Знання, 2010. 269 с.
69. Шліхта Я. Церква тих, хто вижив. Радянська Україна, середина 1940-х - початок 1970-х рр. Харків, 2011.
70. Щербак В. О. Українське козацтво: Формування соціального стану. Друга половина ХV – середина ХVІІ ст. К., 2000.
71. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. К., 2006.
72. Яковенко Н. М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. Київ, 1997. 312 с.

Всесвітня історія

1. Бабюх В. Методика літочислення міст: світовий досвід. К., 2009.
2. Балух В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т. 2. Стародавній Рим. Підручник. Чернівці: ТОВ «Вид-во «Наші книги», 2008. ТОВ «Вид-во «Наші книги», 2008.
3. Балух В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т.Т. 1. Стародавня Греція: Підручник. Чернівці: Балух В. О. Візантиністика. Чернівці, 2006. 586 с.
4. Балух В. О., Балух О. В., Коцур В. П. Практикум з історії середніх віків: навчальний посібник. Чернівці, 2011. 576 с.
5. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків: У 2-х т. Т. 1. Раннє Середньовіччя: курс лекцій. Чернівці, 2010. 488 с.
6. Балух В. О., Коцур В. П. Історія середніх віків: У 2-х т. Т. 2. Високе і пізнє Середньовіччя: курс лекцій. Чернівці, 2010. 628 с.

7. Безлюбченко О. С. Урбаністика: навч. посібн: Харків: ХНАМГ, 2013. 273с.
8. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм XV-XVIII ст. К.: «Наукова думка», 1995-1998. Т. 1-3.
9. Верменич Я. В. Історична урбаністика в Україні: теорія містознавства і методика літочислення. К.: Інститут історії України НАН України, 2011. 306 с.
10. Войтович Л. В., Козак Н. Б., Овсінський Ю. В., Чорний М. І. Medium aevum; Середні віки. Підручник для історичних спеціальностей ВУЗів. / За ред. Л. В. Войтовича. Львів: «Тріада Плюс», 2005. 522 с.
11. Газін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки 1918 – 1945 роки. Київ : Слово, 2003. 470 с.
12. Газін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки 1945-2002 роки. Київ : Либідь, 2004. 621 с.
13. Голованов С. О. Історія стародавнього світу. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016.
14. Головченко В. І., Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки: Колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.): навч. посібник. К.: Либідь, 2010. 520 с.
15. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002). Навчальний посібник. Вінниця: Видавництво "Фоліант", 2003. 560 с.
16. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945). Київ : Основа, 2001. 279 с.
17. Ігнат'єв П.М. Країнознавство. Країни Азії: Навч. посіб. Чернівці: Книги – XXI, 2004. 384 с.
18. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX століття). Курс лекцій: Навч. посібник / В. І. Яровий, П.М.Рудяков, В.П.Шумило та ін. К. "Либідь", 2009. 632 с.
19. Історія західноєвропейського Середньовіччя. Хрестоматія / Упорядник М.О. Рудь. К.: Либідь, 2005. 522 с.
20. Історія середніх віків. Практикум. Частина І: навч. посібник / В. В. Гордієнко, Г. М. Гордієнко, І. І. Кривошея, О. О. Салата. К.: КНТ, 2017. 545 с.
21. Історія середніх віків. Практикум. Частина ІІ: навч. посібник / В. В. Гордієнко, Г. М. Гордієнко, І. І. Кривошея, О. О. Салата. К.: КНТ, 2017. 623 с.
22. Історія стародавнього світу: навч.-метод. комплекс для студ. істор. факультету / уклад. І. І. Кривошея, Ір. І. Кривошея. Умань, 2021.
23. Кириченко В.П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки. К.: Либідь, 2002. 168 с.
24. Кодін В. О., Панов П. В. Архітектура та містобудування первісного суспільства, стародавнього і середньовічного Сходу: навч. посіб. Харків, 2007. 122с.
25. Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки. Львів: «Афіша», 2005. 430 с.
26. Крижанівський О.П. Історія стародавнього Сходу. К. : Либідь, 2000.

27. Крижановська О. О., Крижановський О. П. Історія середніх віків: Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя: Курс лекцій. К.: Либідь, 2006. 344 с.
28. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець ХІХ – друга третина ХХ ст.): навч. посіб. В. І. Головченко, В. А. Рубель. К.: Либідь, 2010. 520 с.
29. Нова історія країн Азії та Африки (ХVІ – поч. ХХ ст.): підручник / Ю. І. Поп. – К.: ВЦ «Академія», 2012. 376 с.
30. Рубель В. А. Історія середньовічного Сходу. К.: Критика, 2002. 586 с.
31. Рубель В. А. Історія цивілізацій Доколумбової Америки. К.: Генеза, 2005. 564 с.
32. Священко З. В. Історія слов'янських народів (ХІХ – початок ХХ ст.): навч. посіб. Умань : Візаві, 2021. 474 с.
33. Священко З. В. Новітня історія слов'янських народів : навч. посіб.: в 2 ч. Ч. 1 : (1918–1945); Уманський держ. пед. ун-т. Умань : Візаві, 2020. 478 с.
34. Священко З. В. Новітня історія слов'янських народів : навч. посіб. : в 2 ч. Ч. 2 : (1945–поч. ХХІ ст.); Уманський держ. пед. ун-т. Умань : Візаві, 2020. 478 с.
35. Священко З.В., Скрипник О.М. Новітня історія країн Азії і Африки : навчально-методичний посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2014. 294 с.
36. Скрипник О. М. Нова історія країн Азії і Африки. Навчальний посібник. [2-ге вид., доп.]. Умань: ПП Жовтий, 2011. 116 с.
37. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. ХХ століття. К.: Генеза, 2005. 816 с.

Затверджено на засіданні кафедри історії України
Протокол № 14 від 18 квітня 2024 року

Голова фахової атестаційної комісії

Наталія ТАЦІЄНКО

Завідувач кафедри

Тетяна КУЗНЕЦЬ

